

Verslag centraal schriftelijk eindexamen drama vmbo 2024-1



filmstill uit de voorstelling *BAAAAA*

Dit jaar maakten 523 kandidaten het centraal schriftelijk eindexamen drama GL/TL. In het examen stonden drie theatervoorstellingen centraal: *BAAAAA* van Circus Treurdier, *Grace* van Theater Rast en *Adem in, adem uit* van Jochem Myjer. Dit jaar werd voor het eerst getoetst aan de hand van de nieuwe syllabus.

Quickscan, moeilijkheidsgraad en N-term

Uit de quickscan, die door 44 docenten na afname van het examen werd ingevuld, bleek dat 52% van deze docenten het examen moeilijk vond. Het merendeel merkte op dat het examen te lang was. Iets minder dan de helft van de docenten (48%) vond dat het examen voldoende aansloot bij het gegeven onderwijs, sommige vonden deze aansluiting goed (27%), andere onvoldoende (18%). Docenten konden ook een waarderingscijfer geven en deelden vieren (23%), vijven (25%), zessen (32%) en zevens (16%) uit. Uit de toets- en itemanalyse blijkt een betrouwbaarheid van het examen van 0,78 en een gemiddelde p-waarde (moeilijkheidsgraad) van .47¹. De hoge moeilijkheidsgraad resulteerde in een N-term van 2,0. Ook de docenten in de landelijke examenbespreking (VONKC) signaleerden dat leerlingen het examen te moeilijk en te lang vonden. Sommige docenten vonden de resultaten van hun leerlingen tegenvallen.

De toets- en itemanalyse laat een opvallend beeld zien bij het aantal overgeslagen vragen. Zo blijkt dat leerlingen vanaf het begin van het examen vragen niet maken. Wanneer de analyse nader bekeken wordt, zie je dat de overgeslagen vragen zeer divers zijn. Zo worden (korte) leervragen (vraag 2) en gesloten vragen (vraag 27) niet gemaakt. Dit kan verschillende oorzaken hebben, namelijk dat leerlingen schrikken van veel leeswerk in een vraag, en daarom de vraag overslaan. Ook onvoldoende voorbereiding, waarbij leerlingen te weinig kennis hebben van de leerstof, werd benoemd in de examenbespreking en kan hieraan hebben bijgedragen. Beide oorzaken lijkt je te kunnen zien in vraag 27: geconcentreerd lezen en kennis hebben van het begrip 'gespeelde tijd' zijn vaardigheden om de vraag juist te kunnen beantwoorden.

De gemiddelde p-waarde van vragen die begrippen toetsen, laat de afgelopen jaren een daling zien. Was in 2022 de gemiddelde p-waarde nog .57, in 2023 was deze .47 en dit jaar .42. Hieruit zou geconcludeerd kunnen worden dat leerlingen de leerstof steeds minder goed beheersen.

¹ De p-waarde is een getal dat de moeilijkheidsgraad aangeeft: maximum is 1.00 (extreem moeilijke vraag), minimum is 0.00 (extreem makkelijke vraag).

De drie vragenblokken uitgelicht

In het eerste blok van het examen beantwoordden leerlingen vragen over de voorstelling *BAAAAA*. Hoofdpersoon Guido zit op de middelbare school en is lid van de schooltoneelclub. Hij is bescheiden en wil geen aandacht, maar wordt ondertussen gepest door medeleerlingen die ook op de schooltoneelclub zitten. In dit blok bevond zich een aantal makkelijke vragen, bleek uit de toets- en itemanalyse. Vraag 7 is hier een voorbeeld van, met een p-waarde van .87. Guido heeft er genoeg van om gepest te worden en geeft, na moed verzameld te hebben, eindelijk zijn grenzen aan. Veel leerlingen vonden het niet moeilijk om deze grenzen aan de hand van een citaat toe te lichten. Ook vraag 12, met een p-waarde van .86, werd door de meeste leerlingen juist beantwoord. Met name de vaardige leerling kon de ontwikkeling van het personage Guido aan de hand van karaktereigenschappen goed benoemen. Enkele leerlingen vonden waarschijnlijk het begrip 'karaktereigenschap' lastig, waardoor deze vraag prima onderscheid maakte tussen de vaardige en minder vaardige leerling.

Een vraag die nauwelijks discrimineerde, was vraag 4. Het is een gesloten vraag waarbij leerlingen moesten aangeven van welke theatervorm improvisatie het belangrijkste kenmerk is. Ze konden kiezen uit cabaret, clownerie, slapstick en theatersport. Een lastige vraag die specifieke kennis toetst. Zowel de vaardige als minder vaardige leerlingen kozen voor antwoord A (cabaret), het juiste antwoord was D (theatersport). Van de drie vragenblokken in het examen bleek dit blok het makkelijkste te zijn voor leerlingen, met een p-waarde van .55.



filmstill uit de voorstelling *Grace*

Blok 2 ging over de locatievoorstelling *Grace* van Theater Rast. Het verhaal speelt zich af in het Wilde Westen. *Grace* was een tot slaaf gemaakte op een plantage, maar is ontsnapt. Bij haar ontsnapping moest ze haar man Stephen achterlaten, maar ze mist hem. Samen met Billie de Turk, Freddie Gold en Harry Haberdashery gaat ze terug om Stephen te redden. De theatermakers hebben zich voor deze voorstelling onder meer laten inspireren door de films *Moulin Rouge!* en Quentin Tarantino's film *Django Unchained*. Reden voor de examenmakers om een aantal vragen over beide films te stellen. Vraag 21 is daar een voorbeeld van. De voorstelling bevat een scène die verwijst naar een (film)scène uit *Moulin Rouge!*. De (film)scène laat een special effect zien dat de spelers in de voorstelling imiteren. De leerlingen moesten aan de hand van dit gegeven en de bijbehorende fragmenten verschillende instructies volgen: eerst werd gevraagd tot welke kunstvorm special effects behoren. Daarna moesten ze het special effect in de (film)scène beschrijven en tot slot aangeven op welke manier de spelers in de voorstelling dit effect imiteren. Deze vraag deed een beroep op verschillende vaardigheden: heeft de leerling geleerd wat een kunstvorm en special effect is? Weet de leerling wat imiteren betekent? Kan de leerling deze kennis

vervolgens toepassen op de fragmenten en onder woorden brengen wat er te zien is? De p-waarde van .43 laat zien dat dit geen eenvoudige vraag was. Vooral de vaardige leerlingen, die kennis hadden van de begrippen, de verschillende denkstappen konden zetten en misschien ook in het algemeen taalvaardig(er) waren, konden hier laten zien wat ze waard waren. Deze vraag was een van de meest onderscheidende vragen van het examen.

Vraag 25, waarbij leerlingen de voorstelling in verband moesten brengen met *Django Unchained*, was de moeilijkste vraag van het examen, met een p-waarde van .07. Volgens de docenten in de examenbespreking was deze vraag vaag geformuleerd en te abstract, waardoor leerlingen er niet mee uit de voeten konden.



filmstill uit de voorstelling *Adem in, adem uit*

In blok 3 maakten leerlingen vragen over de voorstelling *Adem in, adem uit* van Jochem Myjer. Jochem Myjer vertelt onder andere over de judolessen die hij als kleine jongen volgde, en over het vinden van rust in de natuur op Texel. De meest onderscheidende vraag van het examen was vraag 34. In het fragment zagen leerlingen Jochem Myjer een typetje nadoen terwijl hij het publiek een cursus imiteren geeft. Om te kunnen imiteren heb je bepaalde vaardigheden nodig, bijvoorbeeld het beheersen van je stem. Aan leerlingen werd gevraagd om nog twee verschillende vormen van verbale expressie te noemen aan de hand van een citaat, en om uit te leggen wat hij daar precies met zijn stem doet. Tot slot moest de leerling een vaardigheid benoemen die je als cabaretier nodig hebt om typetjes te kunnen spelen. Behalve de veelheid aan instructies die met name minder vaardige leerlingen leek op te breken, bleek uit de docentenbespreking dat een begrip als verbale expressie moeilijk is voor leerlingen. Dit begrip staat in de nieuwe syllabus en is dit jaar voor het eerst getoetst.

Het derde blok bevatte ook een grote tekenopdracht. Naar aanleiding van opmerkingen van docenten over de plaatsing van de tekenopdracht in het 2023-1 examen is ervoor gekozen om de tekenopdracht in het laatste blok te plaatsen. In het 2023-1 examen was de grote tekenopdracht namelijk opgenomen in blok 2, wat mogelijk zorgde voor tijdverlies bij leerlingen in blok 3. Leerlingen kwamen dit jaar alsnog niet aan deze opdracht toe, omdat andere vragen waarschijnlijk te veel tijd kostten. Uit de toets- en itemanalyse blijkt dat dit vragenblok de laagste p-waarde heeft (.42) van het examen. Deze lage gemiddelde score hangt hoogstwaarschijnlijk samen met de tijd die leerlingen kwijt zijn geweest aan andere vragen in het examen, waardoor weinig tijd meer over was voor blok 3.

Aandachtspunten

De examenmakers proberen de afgelopen jaren de moeilijkheidsgraad van het examen beter te laten aansluiten bij de doelgroep. Zo worden er steeds minder woorden gebruikt, fragmenten ingekort, minder vragen gesteld en wordt er kritisch gekeken naar de maximum te behalen scores per vraag. Toch heeft dit (nog) niet het gewenste effect.

Voor 2025 en verder blijven de examenmakers hier kritisch naar kijken, in het bijzonder naar de hoeveelheid instructies en informatie in de vraag zelf. De tekenopdracht zal onderdeel blijven van het laatste blok, waarbij geprobeerd wordt om de overige vragen in hetzelfde blok minder omvattend te maken.

Succes met alle (examen)voorbereidingen dit schooljaar!

Marieke Kraft, toetsdeskundige drama GL/TL bij Stichting Cito
Reageren? Stuur een mail naar marieke.kraft@cito.nl